

RESOLUCIÓ DE LA SINDICATURA DE GREUGES

QUEIXA RELATIVA AL DRET A L'ACCESSIBILITAT I LA INCLUSIVITAT (TRANSPORT PÚBLIC I RESERVES D'ESTACIONAMENT)

ANTECEDENTS

Descripció dels fets objecte de la queixa

En data 2 d'octubre de 2023, la ciutadana, en representació del seu fill menor, va presentar una queixa en aquesta Sindicatura en què manifestava la seva disconformitat amb diverses qüestions referents als sistemes públics de transport per tal que el seu fill de 7 anys, amb una discapacitat del 79% (i barem de mobilitat), pugui anar diàriament a l'escola.

En concret hi exposava el següent:

- El centre educatiu escollit pels pares ve recomanat pel CREDAC i ratificat pel Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), d'acord amb l'informe de l'EAP (equips d'assessorament i orientació psicopedagògica) de reconeixement de necessitats específiques de suport educatiu. Aquest centre no és d'educació especial, sinó ordinària, encara que l'infant ocupa una plaça de necessitats educatives especials.
- Es dona la coincidència que davant de l'escola hi ha una fundació on l'infant rep algunes teràpies.
- Per al primer curs en aquesta escola, 2021-2022, la família va demanar el servei de transport escolar a centres d'educació especial a la ciutat de Barcelona al CEB, però mai no va rebre cap resposta.
- Llavors, els pares de l'infant van sol·licitar el servei fix de transport adaptat a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD), que es va autoritzar. Van gaudir-ne durant els cursos 2021-2022 i 2022-2023 amb la modalitat de taxi. Aquest tipus de vehicle individual requereix que algú acompanyi el menor, cosa que de vegades els resulta complicat. A més, van patir algunes incidències importants. Per exemple, en una ocasió el taxi va portar el nen a una altra adreça.
- A la promotora de la queixa li constava que l'IMPD gestiona una ruta de servei col·lectiu de transport especial amb microbús diàriament fins a la fundació on el seu fill fa teràpies a primera hora del matí.

Aquesta resolució s'emmarca dins el compromís de l'Ajuntament de Barcelona amb els **objectius de desenvolupament sostenible (ODS)**, d'acord amb la mesura de govern sobre l'Estratègia d'impuls de l'Agenda 2030. Concretament, es relaciona amb l'objectiu **11.2 "El 2030, més ecomobilitat, fonamentada en un sistema de transport públic de màxima qualitat, sostenible i inclusiu"**.

Així, per al curs 2023-2024, la família va fer gestions amb aquest centre rehabilitador, l'IMPD i l'escola per sol·licitar el mateix servei però en microbús. Després de diverses converses, finalment el dia 26 de juliol de 2023 la família va rebre una notificació informant que s'havia denegat la sol·licitud de transport especial, tant en taxi com en microbús, sobre la base que el servei no cobreix el transport escolar, el qual és responsabilitat del CEB.

- Davant aquesta denegació, la família va fer dues accions:

a) D'una banda, va demanar el servei de transport escolar al CEB, per correu i presencialment, però no va rebre resposta. Ho va fer als tres correus electrònics que tenia, tot seguint les indicacions rebudes del propi Consorci presencialment i telefònicament.

Més tard, els pares es van adreçar al Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya, i els van informar que els havien denegat el servei. També els van informar sobre l'existència d'ajuts econòmics amb determinats requisits econòmics i geogràfics, i de nou els van adreçar al transport escolar del CEB.

b) D'altra banda, la família va tornar a demanar el servei de transport especial a l'IMPD al·legant que no és merament transport escolar, sinó que és també per anar al centre rehabilitador. Finalment es va autoritzar un servei fix amb taxi no adaptat que la família va activar alguns dies a la setmana. Aquest servei no és òptim, ja que no tenen la tornada coberta perquè l'infant després de les teràpies no torna a casa, sinó que va a l'escola que està davant.

- Considera que la situació és injusta. Si visqués fora de Barcelona, tindria el transport escolar assegurat. O fins i tot dins de la ciutat també tindria cobertura si el nen fos alumne d'un centre d'educació especial. Però, en canvi, per anar a una escola que no és d'educació especial i que està dins la seva localitat sembla que no hi té dret.

Actuacions fetes

Admesa a tràmit la queixa, la Sindicatura va iniciar la instrucció de l'expedient. Va estudiar els fets i la legislació aplicable amb la finalitat de valorar si s'havien aplicat els **principis de bona administració** per a la salvaguarda dels drets fonamentals a la ciutat.

Després d'examinar el contingut de la queixa i la documentació aportada per la persona interessada, es va considerar convenient dirigir-se a l'**Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD)** i al **Consorti d'Educació de Barcelona (CEB)** per tal de conèixer les intervencions realitzades en relació amb la queixa presentada.

Els dies 18 i 20 de desembre de 2023, es va sol·licitar a aquests organismes la informació necessària per a l'estudi de la queixa.

Resposta dels òrgans afectats

Els dies 19 de gener i 25 de març de 2024, aquesta Sindicatura va rebre la informació sol·licitada. Els escrits exposen la tramitació donada als expedients.

CONSIDERACIONS

1. Servei de transport escolar i servei de transport a centres d'educació especial, prestats pel CEB

El motiu principal de queixa és la manca de servei de transport escolar dins de la ciutat de Barcelona, on la família resideix. L'escola de destinació és un centre ordinari d'educació infantil i primària de titularitat municipal de l'Ajuntament de Barcelona integrat en la gestió del CEB.

L'informe del CEB indica que l'infant no reuneix els requisits per accedir al transport escolar, atès que el domicili i l'adreça del centre educatiu es troben dins el mateix municipi (Barcelona). I tampoc no pot accedir al servei de transport a centres d'educació especial de la ciutat de Barcelona perquè no està matriculat a cap centre d'educació especial.

- **Transport escolar:** regulat al decret 161/1996, de 14 de maig, pel qual es regula el servei escolar de transport per tal de facilitar el desplaçament de l'alumnat en l'educació obligatòria. D'acord amb l'article 1, la finalitat és facilitar el desplaçament gratuït a l'alumnat d'educació obligatòria quan hagin d'escolaritzar-se **fora** del seu municipi de residència en un centre públic ordinari o d'educació especial, proposat pel Departament d'Ensenyament, o quan hagin de desplaçar-se **fora** del seu municipi de residència a un centre ordinari privat concertat o d'educació especial privat concertat, proposat pel Departament.
- **Transport a alumnes matriculats en centres d'educació especial de Barcelona:** es regula mitjançant un acord del Consell de Direcció del CEB relatiu al servei escolar de transport per tal de facilitar el desplaçament de l'alumnat matriculat a un centre d'educació especial de la ciutat de Barcelona. L'acord estableix els requisits per ser beneficiari del servei, i un d'ells és estar escolaritzat

en un centre d'educació especial. L'acord vigent és el que es va publicar al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya* (DOGC) el 19 de juny de 2024, l'article 3.4 del qual estableix els requisits generals en els termes següents:

- Constar matriculat al Registre d'alumnat de Catalunya (RALC) o haver obtingut plaça escolar com a conseqüència del procés de preinscripció o nova admissió a qualsevol Centre d'Educació Especial finançat amb fons públics de la ciutat de Barcelona.
- Complir la resta de condicions que s'estableixin per convocatòria que tindran en compte el grau de discapacitat i les dificultats de mobilitat reconegudes, així com la distància, el temps de desplaçament del domicili al centre o la no interrupció en el gaudiment del servei.

En aquest punt, cal tenir present la normativa que regula el dret a l'educació. Si bé la llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, fa referència al transport escolar en relació amb els infants que hagin de desplaçar-se a un altre municipi (art. 82.2), també fa una menció explícita a l'obligació de dotar, especialment l'alumnat en situació de discapacitat, dels recursos necessaris per al transport escolar (art. 110.2):

Article 82. Igualtat d'oportunitats en l'àmbit rural
[...]

2. En l'educació primària, les administracions educatives han de garantir a tots els alumnes un lloc escolar gratuït en el seu propi municipi o zona d'escolarització establerta. Sense perjudici del que disposa el paràgraf anterior, en l'educació bàsica, en les zones rurals en què es consideri aconsellable, es pot escolaritzar els nens en un municipi pròxim al de la seva residència per garantir la qualitat de l'ensenyament. En aquest cas, les administracions educatives han de prestar de manera gratuïta els serveis escolars de transport i, si s'escau, menjador i internat. La planificació del transport de l'alumnat al seu centre s'ha de fer minimitzant el temps de desplaçament.

Article 110. Accessibilitat, sostenibilitat i relacions amb l'entorn
[...]

2. Les administracions educatives han de promoure programes per adequar les condicions físiques, **inclòs el transport escolar**, i tecnològiques dels centres i els han de **dotar dels recursos materials** i d'accés al currículum adequats a les necessitats de l'alumnat que escolaritza, **especialment en el cas de persones amb discapacitat**, de manera que no es converteixin en un factor de discriminació i garanteixin una atenció inclusiva i universalment accessible a tots els alumnes.

2. Servei de transport especial, prestat per l'IMPD

També són objecte de queixa les condicions en què l'IMPD presta el servei de transport especial en modalitat fixa, ja que es fa mitjançant un taxi individual que requereix que hi hagi un acompanyant, i a més és només parcial (cobreix únicament l'anada, i no cada dia).

El servei de transport especial (d'ara endavant, també "STE"), que, a més, es coneix com a *transport porta a porta*, s'adreça a persones amb dificultats greus de mobilitat. Consisteix a recollir les persones usuàries i traslladar-les des del punt d'origen fins al punt de destinació, durant els dies i l'horari específics del servei. A més de Barcelona, l'àmbit territorial del servei inclou cinc municipis més: Badalona, Esplugues de Llobregat, l'Hospitalet de Llobregat, Sant Adrià de Besòs i Santa Coloma de Gramenet.

L'STE està regulat per una normativa específica de l'Ajuntament de Barcelona que va aprovar el Consell Rector de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat el 7 d'octubre de 2009.¹

D'acord amb la normativa d'ús de l'STE, es considera que és un servei complementari al transport públic regular **quan el transport disponible que hi hagi no estigui adaptat**.

Els serveis poden ser de dos tipus:

- Serveis fixos: serveis que es repeteixen en horaris, origen i destinació i que es poden programar amb antelació.
- Serveis esporàdics: serveis que no es repeteixen en horaris, origen i destinació i que no es programen amb antelació. Aquests van ser objecte d'un estudi per part d'aquesta Sindicatura².

A decisió del servei, el transport es pot dur a terme en vehicles col·lectius (microbusos) o en vehicles individuals (taxi adaptat o no adaptat), sense que les persones usuàries puguin escollir.

En el cas que ens ocupa, l'infant té 7 anys i és un usuari autoritzat de l'STE, ja que té una discapacitat del 79% i dificultats de mobilitat.

La família va sol·licitar un servei fix d'anada i tornada cada dia; el punt d'origen era el domicili i l'adreça de destinació era la de l'escola. D'acord amb l'informe municipal, l'IMPD va denegar el servei, atès que el **transport escolar està expressament exclòs dels serveis que ofereix**, d'acord amb el punt 3 de la normativa d'ús aprovada pel Consell Rector de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD) el 7 d'octubre de 2009: "No es faran serveis de transport ni escolar ni sanitari".

¹ <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/84910/1/17818.pdf>

² https://www.sindicaturabarcelona.cat/wp-content/uploads/202405_Dret-accessibilitat-i-dret-mobilitat_dificultats-per-reservar-un-servei-esporadic-de-taxi.pdf

Posteriorment, la promotora de la queixa va al·legar que l'infant rep teràpies justament al centre rehabilitador que hi ha davant de l'escola. Per això, finalment l'IMPD va autoritzar el servei d'anada en taxi, i la família el va activar per a alguns dies de la setmana. La tornada no es va autoritzar atès que no és a continuació de les teràpies des del centre rehabilitador, sinó des de l'escola.

Arran d'aquesta queixa, i a petició expressa de la família, l'IMPD va poder ubicar l'infant en un microbús que feia la mateixa ruta que va amb un monitor del centre rehabilitador, de manera que l'infant ja no necessita acompanyant.

Cal assenyalar que l'IMPD no tenia cap obligació d'atendre aquesta petició, ja que en realitat aquest transport quedaria dins la categoria de **transport sanitari**, que també està exclòs dels serveis que ofereix segons l'article 3 de la normativa. En diverses ocasions, en estudis de queixes anteriors, l'IMPD ha indicat que tot i que la normativa preveu la denegació dels serveis per aquest motiu, en l'actualitat (i també anteriorment) **l'IMPD facilita aquest tipus de transport** en la mesura de la seva capacitat i disponibilitat pressupostària. El volum d'aquest tipus de transport representa més del 25% del total de serveis prestats.

D'acord amb l'informe de l'IMPD, en realitat, el transport a centres sanitaris està cobert pel "Servei sanitari no urgent" prestat pel CatSalut, el qual es duu a terme en vehicles especialment condicionats i amb personal amb la formació adequada. L'enllaç d'informació del servei del CatSalut és:

<https://catsalut.gencat.cat/ca/coneix-catsalut/acces-sistema-salut/guiadus/canals/transport-sanitari-no-urgent/index.html>.

3. Atenció rebuda per part de l'Administració

D'acord amb la informació de l'expedient, aquesta Sindicatura considera que l'atenció prestada per l'IMPD ha estat correcta, i inclús generosa, ja que està prestant un servei de transport sanitari que no s'inclou en els serveis que ofereix i, a més, ha atès la petició expressa de canvi de vehicle (quan hi ha hagut places disponibles).

Per contra, l'atenció prestada pel CEB ha estat deficient. La promotora de la queixa ha acreditat que va demanar en diverses ocasions informació sobre el servei de transport escolar sense que mai rebés una resposta, i inclús va anar-hi presencialment. Tanmateix, el CEB manifesta que no li consta cap sol·licitud ni expedient ni en el present ni en cursos escolars anteriors, i que per això mai no va respondre. Afegeix que "Considerem que es pot considerar un error atribuïble al Consorci que la família no fos correctament informada del procediment adequat per tramitar la sol·licitud de transport".

L'article 21.2 de la Llei 26/2010, de 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions estableix que la ciutadania té dret a obtenir de les administracions públiques serveis d'atenció, informació i orientació per a l'exercici i la protecció de llurs drets i interessos.

Els principis de **bona administració i l'eficàcia** dels serveis públics es recullen en l'article 41 de la Carta de drets fonamentals de la Unió Europea, en els articles 9.3 i 103 de la Constitució espanyola, i en l'article 3 de la Llei 40/2015, d'1 d'octubre, del règim jurídic del sector públic administratiu comú. Aquests drets impliquen disposar d'una Administració que presti el màxim nombre de serveis amb els millors estàndards de qualitat, que, alhora, respecti els drets i els interessos legítims de la ciutadania i que sigui capaç de resoldre els problemes d'una manera àgil i eficaç.

Així mateix, la Carta europea de salvaguarda dels drets humans a la ciutat, aprovada l'any 2000, en l'article XXIII, en referència a l'eficàcia dels serveis públics com a indicatiu d'una bona administració, indica que les autoritats locals han de garantir l'eficàcia dels serveis públics i la seva adaptació a les necessitats de les persones usuàries.

4. Dret a l'educació i especial protecció de les persones amb discapacitat

L'article 27 de la Constitució espanyola reconeix que tothom té dret a l'educació, i que l'ensenyament bàsic és obligatori i gratuït. Atesa la seva ubicació al títol I, capítol II, secció 1a, es configura com un dret fonamental i, per tant, subjecte a la màxima protecció.

L'article 1 de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, estableix els principis bàsics del sistema educatiu espanyol, configurat d'acord amb els valors de la Constitució i assentat en el respecte als drets i les llibertats que hi estan reconeguts. Entre d'altres, s'inspira en els principis següents:

a) El **compliment efectiu dels drets de la infància** segons el que estableixen la Convenció sobre els drets de l'infant, adoptada per les Nacions Unides el 20 de novembre de 1989, ratificada el 30 de novembre de 1990, i els seus protocols facultatius, que reconeixen l'interès superior del menor, el seu dret a l'educació, a no ser discriminat i a participar en les decisions que l'afectin i l'obligació de l'Estat d'assegurar els seus drets.

a bis) La qualitat de l'educació per a tot l'alumnat, **sense que existeixi cap discriminació** per raó de naixement, sexe, origen racial, ètnic o geogràfic, **discapacitat**, edat, malaltia, religió o creences, orientació sexual o identitat sexual o qualsevol altra condició o circumstància personal o social.

b) L'equitat, que garanteixi la **igualtat d'oportunitats** per al ple desenvolupament de la personalitat a través de l'educació, **la inclusió educativa**, la igualtat de drets i oportunitats, també entre dones i homes, **que ajudin a superar qualsevol**

discriminació, i l'accessibilitat universal a l'educació, i que actuï com a element compensador de les desigualtats personals, culturals, econòmiques i socials, amb una atenció especial a les que es derivin de qualsevol tipus de discapacitat, d'acord amb el que estableix la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat, ratificada el 2008 per Espanya.

L'article 6.3 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, preveu que les administracions públiques, a fi de facilitar l'accés en condicions d'equitat als serveis de transport durant els ensenyaments obligatoris i en els ensenyaments declarats gratuïts, han d'oferir ajuts a l'alumnat amb discapacitat i amb necessitats educatives específiques reconegudes. Els ajuts poden cobrir totalment o parcialment la despesa, atenent la naturalesa del desplaçament i el nivell de renda de les famílies.

L'article 3.2 dels estatuts del CEB estableix les competències de l'ens en determinades àrees d'actuació en matèria educativa, entre les quals es troba "i) La reglamentació i la gestió del transport, del menjador i d'altres serveis escolars".

A l'Acord GOV/74/2007, de 15 de maig, relatiu a l'exercici efectiu de les competències assumides pel CEB en virtut de l'Acord subscrit entre la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona de 19 d'octubre de 2006, s'acorda que el **CEB, en l'àmbit territorial de la ciutat de Barcelona, assumeix, de forma efectiva, les competències que la normativa vigent atribueix a l'Administració educativa en matèria d'educació complementària i extraescolar i en la reglamentació i la gestió del transport, del menjador i d'altres serveis escolars.**

Per acabar, el Decret legislatiu 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seva inclusió social, estableix que **l'educació inclusiva** formarà part del procés d'atenció integral de les persones amb discapacitat i s'impartirà mitjançant els suports i ajustos que es reconeixen a l'ordenament jurídic. Això **hauria d'incloure el transport als centres escolars, independentment que siguin d'educació especial, o places de necessitats especials a centres d'educació no especial.**

5. Conclusions

Després d'analitzar tota la informació que conté l'expedient, aquesta Sindicatura arriba a les conclusions següents:

- La normativa actual dels serveis de **transport escolar** gestionats pel CEB no cobreix els casos en què un infant amb discapacitat resideix i estudia a la ciutat de Barcelona si el centre de destinació és un centre ordinari. Aquest buit legal deixa orfe de servei una part d'infants amb discapacitat, que *de facto* semblen dirigits a estudiar només en centres d'educació especial, el qual no és

compatible amb l'obligació dels poders públics de garantir la plena integració en el sistema general d'educació.

- Pel que fa al **transport sanitari**, caldria analitzar els motius pels quals la ciutadania no opta per recórrer al servei prestat pel CatSalut i traslladar les conclusions que s'obtinguin a l'Administració competent per tal d'abordar els possibles problemes detectats a fi de descongestionar l'STE prestat per l'IMPD.
- L'atenció rebuda per part del CEB no ha estat adequada, ja que no es van respondre les peticions ni es va informar adequadament la família sobre els requisits ni el procediment establert per sol·licitar formalment el servei de transport escolar.

DECISIÓ

D'acord amb el que disposen l'article 143 de la Carta municipal de Barcelona i el reglament que regula la Sindicatura de Greuges de Barcelona, aquesta institució té com a missió valorar si s'ha produït un greuge. Considerats els fets i les normes aplicables, conclou que, en aquest cas, **l'actuació de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat (IMPD) ha estat ajustada a dret i eficaç, però no ho ha estat la del Consorci d'Educació de Barcelona (CEB), atès que no ha proporcionat ni una atenció ni un servei compatibles amb el dret a la bona administració.**

Per tot el que s'ha exposat, aquesta Sindicatura emet la decisió següent:

- **Recomanar al Consorci d'Educació de Barcelona** que, en coordinació amb la resta d'administracions competents, estableixi els mecanismes adients per complir amb l'obligació dels poders públics de facilitar el transport escolar als infants amb discapacitat (i barem de mobilitat) que ocupin una plaça de necessitats educatives especials.
- **Recordar al Consorci d'Educació de Barcelona** que té l'obligació de respondre a les peticions de la ciutadania, així com d'orientar-la i assessorar-la sobre els procediments establerts per poder exercir les accions que emparen la defensa dels seus drets.
- **Recomanar a l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat** que estudiï els motius pels quals la ciutadania no recorre al servei de transport sanitari i que traslladi a l'Administració competent les conclusions que obtingui per tal de resoldre les disfuncions que es puguin estar produint.

Aquesta resolució es comunicarà a l'òrgan municipal competent, se'n donarà compte al Plenari del Consell Municipal en l'informe anual reglamentari i s'informarà la persona interessada del seu contingut.